

Studie 11/2023

Dopady exekucí a nezaměstnanosti na podporu krajní pravice, levice a populismu v České republice v letech 2001–2017¹

ZÁŘÍ 2023

JAKUB GROSSMANN, ŠTĚPÁN JURAJDA, LUCIE ZAPLETALOVÁ

Shrnutí

- Ve studii analyzujeme vztahy mezi zvýšeným výskytem exekucí a volební podporou populistických politických stran a stran extrémní levice a pravice na úrovni obcí.
- Nárůst výskytu osob v exekuci měl negativní dopad na volební účast a zvýšil volební úspěch extrémně pravicových a populistických stran (v českém kontextu SPD a ANO). S každým nárůstem podílu osob s 10 procentními body (p.b.) v exekuci (např. z 2 % na 12 % se z typické české obce s malým výskytem exekucí stane typická obec s vysokým výskytem exekucí) se procentuální volební zisk extrémní pravice zvýší o 1 p.b. (v roce 2017 měla extrémní pravice zisk 10,6 % všech hlasů), a populistů o 3 p.b. (v roce 2017 měli populisté zisk 40,3 % všech hlasů).
- Naopak podpora extrémní levice (KSČM) s narůstajícím podílem osob v exekuci klesala. Nárůst podílu lidí v exekuci o 10 p.b. (např. z 2 % na 12 %) snížil volební výsledek KSČM o více než 3,5 p.b. (v roce 2017 klesl zisk extrémní levice na 7,8 % všech hlasů).
- Dopad zvýšení lokální nezaměstnanosti, a tedy tíživější ekonomické situace, má co do velikosti zhruba stejný vliv na volební chování jako vliv nárůstu exekucí, působí však v opačném směru. Růst nezaměstnanosti o 10 p.b. (např. z dobré situace s 3% nezaměstnaností na situaci horší než v období ekonomické krize z roku 2008 s 13% nezaměstnaností) způsobuje zvýšení volební účasti o 2 p.b. (volební účast v roce 2017 byla 60,8 %) a zvýšení podpory extrémní levice o 4,5 p.b. Pro extrémní pravici to však naopak znamená horší volební výsledek o 2 p.b. a pro populisty o 3,5 p.b.

¹ Za cenné komentáře a rady autoři původní akademické studie a této zkrácené verze děkují Danielu Münichovi, Radku Háblovi. Studie reprezentuje pouze názor autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE). Veškeré případné nepřesnosti a chyby jdou na vrub autorů. Tato studie vznikla díky podpoře Akademie věd ČR v rámci výzkumného programu Strategie AV21 Společnost v pohybu. Autoři původní studie děkují nadaci Volkswagen za podporu v rámci projektu „The Rise of Populist Parties in Europe“.

- Doplňující analýza ukazuje, že podpora extrémních pravicových a populistických stran pravděpodobně nepochází od voličů, kteří jsou sami v exekuci, ale spíše od jejich „sousedů“, kteří sami nebyli exekuční krizí přímo zasaženi. To může souviset s tím, že na rozdíl od dekády trvající špatné socio-ekonomické situaci v oblasti Sudet (vyšší nezaměstnanost, sociální vyloučení atp.) se voliči ve zbytku republiky tuto pro ně „novou“ situaci exekucí snaží vyřešit volbou nových populistických a krajně pravicových stran.
- Výsledky naznačují, že vliv nárůstu exekucí na pokles podpory KSČM není způsoben tím, že by voliči v zadluženějších lokalitách nepřišli k volbám, ale tím, že se raději rozhodli podpořit extrémní pravici a populisty.
- Tato studie vychází z původního vědeckého článku „Voting under Debtor Distress“ autorů Jakuba Grossmanna a Štěpána Jurajdy (2023).

Study 11/2023

The Impact of Debtor Distress and Unemployment on Support for Extremist and Populist Political Parties in the Czech Republic 2001–2017²

SEPTEMBER 2023

JAKUB GROSSMANN, ŠTĚPÁN JURAJDA, LUCIE ZAPLETALOVÁ

Summary of Key Issues

- In this study, we analyze the relationships between rising rates of distraint orders and electoral support for populist political parties and extreme left and right wing political parties at the local level.
- Increasing numbers of people subject to distraint orders had a negative impact on voter turnout and led to a rise in the electoral success of extreme right and populist political parties (SPD and ANO in the Czech Republic). A 10 percentage point (p.p.) increase in the numbers of people subject to distraint (e.g., an increase from 2 % to 12 %, in a typical Czech municipality with a low rate of distraint to a typical municipality with a high rate of distraint) led to a 1 p.p. increase in the percentage of electoral gains for the extreme right wing (in 2017, extreme right wing parties attained 10.6 % of the national vote) and a 3 p.p. increase for populists (who attained 40.3 % of the vote in 2017).
- In contrast, support for the extreme left wing (KSČM) decreased as the frequency of distraint orders increased. A 10 p.p. increase in the share of persons subject to distraint orders (e.g., from 2 % to 12 %) reduced KSČM's electoral outcomes by more than 3.5 p.p. (in 2017 the extreme left wing obtained just 7.8 % of the vote).

² The authors of the original academic study and this abridged version are grateful to Daniel Münich and Radek Hábl for their valuable comments and advice. This study presents the authors' own views and not the official position of the Economic Institute of the Czech Academy of Science nor that of the Charles University Center for Economic Research and Graduate Education (CERGE). Any remaining ambiguities and errors are the authors' own. The study was produced with support from the Czech Academy of Sciences under the AV21 Strategy research programme, Society in Motion. The authors of the original study would like to thank the Volkswagen Foundation for their support for the project "The Rise of Populist Parties in Europe".

- Local increases in unemployment, and therefore in economic hardship, had a similar impact on electoral behaviour in terms of magnitude as did increases in distraint, but in the opposite direction. A 10 p.p. increase in unemployment (e.g., from a good situation of 3 % to 13 % unemployment, a worse situation than during the 2008 economic crisis) resulted in a 2 p.p. increase in voter turnout (which was 60.8 % in 2017), and a 4.5 p.p. increase in support for the extreme left. The extreme right experienced a worse electoral result, by 2 p.p., and populist parties lost 3.5 p.p. of the vote.
- Further analysis shows that the observed support for extreme right wing and populist political parties likely did not come from persons who were directly affected by distraint, but rather from their “neighbours” who were not directly affected. This may be related to the fact that, while voters in the Sudeten regions have long been accustomed to a poor socio-economic situation (higher unemployment rates, social exclusion, etc.), voters in other regions of the Republic experienced this distraint situation for the first time, and attempted to solve it by voting new populist and extreme right-wing parties.
- Our findings suggest that the reduction in support for KSČM with the increase in distraint orders we observe is not the result of voters in indebted localities failing to turn out to vote, but is due to those voters choosing to support extreme right-wing or populist political parties.
- This study is based on the academic paper “Voting under Debtor Distress” by Jakub Grossmann and Štěpán Jurajda (2023).